

Nr 12.

Av herr **Lindhagen**, om *djurskyddet*.

Tidens materiella framstormande går som en ångvält över kulturens med möda plöjda bygdelag. Men det finnes en gräns även för brutaliteten, ett »allt hitintills och icke vidare». Mobiliseringen igen av de gamla sanningarna är lika viss som ödet. De äro odlingens värn och fäste. De bygga efter varje stormflod ett ännu starkare bålverk, än som förut beståtts, kring individen, hemmet, landet och mänskligheten.

Det andliga är det mest praktiska. De själsliga verkligheterna ha många ansikten. De resa sig ur jorden, allas vår moder, ur samvetena obönhörligt mot grymheten såsom grundsats och medel, mot grymhetens renässans i vår tid.

En sådan front i återuppbyggandet av karaktärerna är bland annat *djurskyddet*. Det kan vara skäl att påminna även om denna förbisedda sak i en tid, som spanar efter skydd mot människodjuret. Bakom problemet ruvar emellertid en mångskiftande vånda av människolivets olösta gåtor och svåra anfäktelser. Man kan ej svara på frågan utan att den först ställes mot sin bakgrund.

Allas strider mot alla.

Det gäller allt levandes rätt att leva och leva så gott det kan. Kampen för djurskyddet står utåt mellan djuret i människan och de övriga djuren för uppehållet. Samtidigt strides det inom människan mellan människandjuret och samvetet. Varifrån det senare kommer vet jag icke, men det är ett faktum, en makt i högsta grad, vilken höjer oss över de andra djuren. Det är på denna makt som våra samhällen vila. Utan den skulle de icke kunna finnas till och icke heller något djurskyddsproblem.

Det gäller således även i det föreliggande spörsmålet människornas humanitet mot varandra såsom en utgångspunkt. Man kan icke av oss förvänta större humanitet mot djuren än vi ådagalägga mot varandra. Skapelsens herre ser dock naturligen ned på djuren såsom de lägre varelser de äro. Måttet av hans slutliga förmåga till medkänsla med dem beror av medfödd humanitet, uppfostran eller inflytande av tidsströmningar.

Humanitetens historia inom djurskyddet.

Den röda tråden i människans utveckling såsom samvetetsvarelse kallas humanitet eller på svenska mänsklighet. Man kan ej lära djuren att vara humana mot varandra i den inbördes striden om födan och ej heller mot sina plågoandar människorna. Det utesluter ej, att även hos djur finnes

en viss instinktiv humanitet såsom i vården om avkomman, drifter till sammanhållning mellan lika släkten, hundens trofasthet med mera.

Epokerna i förenämnda evolution äro: *djungeln*, där äta och att ätas är allas lag; *civilisationen*, där samvetet söker civilisera djuret inom oss, medan intressestriderna rasa på djupet, och till sist *kulturen* med hägringar av ett tusenårigt rike, gudsriket, guldåldern, en evig vår. Där skulle väl även djuren vara med på något sätt och få det bättre än nu. Den tiden kommer förmodligen aldrig. Utan strid intet liv. Och för övrigt, »om nu han vore där han tänkte vara, så vore det förbi med all hans tanke».

Vi befinna oss i civilisationens epok. Det gäller då att göra vad man kan även för djuren efter föreliggande förhållanden. Detta är särdeles angeläget just nu. Den vita rasen har skapat maskinernas välde och därmed juridiska personers övervälde. Båda institutionerna sakna själ, förmåga av samvete. Grymheten och barbariet ha pånyttfötts. Det gäller att mot denna invasion mobilisera de gamla sanningarna med deras milda seder. Dit hör även medkänslan för djurvärlden.

Humanitet mot allt levande är ej en nyare tids upptäckt. Den har varit ett spörsmål i alla tider av begynnande civilisation. Mången gång bröt den starkare fram i den gråa forntiden med dess enklare förhållanden och begränsade frestelser.

Österlandets djurskydd.

Därom lämnar Orientens civilisation vittnesbörd. I Europa har efter liberalismens genombrott myntats, att rättsmedvetandets utveckling går i bredd med erkännandet av kvinnans rättigheter. I Asien för tusentals år sedan gick man längre och gjorde gällande, att i kulturen måste inbegripas även erkännandet av djurens rättigheter.

Från Indien härstammar mig veterligen det mest vittgående hänsynstagandet till djuren. Buddhismen, med rötter måhända i gamla folkseder, predikade respekt för allt levande. Därur framgick förbud att taga något liv. En riktning gick så långt att ej ens vilja bryta en frukt från trädet. En annan ytterlighet var att buddhistiska munkar silade sitt dricksvatten för att rädda smådjur däri. Ett praktiskt utslag av denna djurvänlighet var buddhismens uppfordran till vederbörande att bygga sjukhus för djur. Härskaren Asoka i Indien (261—227 före Kristus) gjorde buddhismen till statsreligion. Ett av hans humanitetssträvanden var att påminna sitt folk om buddhismens skonsamhet mot djuren och särskilt om byggandet av sjukhus för dem. Denne regent hatade kriget, älskade freden och ville rätt och välvilja åt alla. Om honom gives även från Europa det erkännandet, att »bland de tiotusen namn på monarker, som fylla historiens spalter, lyser Asokas namn och nästan ensam detta som en stjärna».

Buddhismen har nu i Indien till efterträdare fått hinduismen. Denna har bibehållit en viss fläkt av forna tiders inställning om än kanske mera

av tradition än av besjälighet. Det är tillåtet att slå en ko, men ej att döda den. I dyrkan fortfarande av den heliga kon säges ligga ett erkännande framsprunget ur folkets rättsmedvetande av tacksamhet emot de varelser, som skänka människorna mjölk för uppehållet, samt föda kalvar, så att nämnda livskälla bevaras.

I Zarathustras persiska statsystem ålades medborgarna även skonsamhet mot djurvärlden. Och enligt legenden styrdes Kina i förhistoriska tider av regenter med ett ädelmod och mildhet, som gav försmak av en guldålder. Värnandet av djuren skulle även där framstått såsom en beståndsdel i statskonsten och i viss mån sedan fortlevat i traditionen mångenstädes.

I Egypten regerade 1375—1358 före Kristus en farao vid namn Achnaton, även kallad den första människan. Han sökte mitt i barbariet skapa en kärlekens religion, kärlek mot allt och alla och styra riket därefter. Där fanns väl också en plats för djuren.

Nå, nu kanske denna österländska vårdnad om djuren gällde företrädesvis hemdjuren. De vilda djuren stodo sig kanske lika slätt inför dessa folkseder som inför världskrigets folkstammar i vår tid. Detta är icke sagt såsom någon anklagelse.

Västerlandets djurskydd.

Den vita rasens religion, kristendomen, innehåller i sina urkunder knappast något om denna sak. Kristus predikade humanitetens evangelium radikalt för människorna. Hans bud kunna ej överbjudas, och han predikade för alla folk. Lärjungarna kanske avtrubbade och förkortade läran. »Mitt rike är icke av denna världen», berättade de att mästarerna sagt, och i en sådan uppfattning blev det ännu mera trångt för djuren.

I nya testamentet har icke någon medkänsla med djuren blivit förordad. Paulus talar visserligen i Romarbrevet om kreaturernas suckan men i samband med människornas, växternas och hela naturens suckan. I dylik panteism har djurskyddet icke några växtliga rötter.

Gamla testamentet är lika fattigt på varningar för grymhet mot djuren. Salomon giver, i samband med uppfordran att låta arbetaren vara sin lön värd, följande råd: »Bind ej till munnen på oxen som tröskare.» Därmed är ej mycket sagt. Naturligtvis kunde man även på den tiden ej undvara vare sig hemdjuren eller jakten på vilda djur. Det var väl ett uttryck för denna nödvändighet, som gjorde att, enligt berättelsen, Noak medtog i arken så många olika slags djur som möjligt.

Däremot vimlar i tredje Mose bok av ett suveränt nedblickande på djuren. De utlämnas till i detalj organiserade så kallade brännoffer, tackoffer, syndoffer, skuldoffer, invigningsoffer, som alla invigas och fullbordas med slakt av olika slags djur. Boken skiljer också mellan rena och orena djur. Rena djur fick man äta, däremot icke orena, vilka senare visserligen på det sättet blevo mera skyddade. Från denna tid kanske

härleder sig i någon mån våra vanor, att vissa djur anses ätbara, andra icke.

Från denna tid stammar ock den ännu härskande judiska ritualen, att ej heller ätbara djur få förtäras annat än efter deras slaktande medelst s. k. *skäktning*. Den svenska statsmakten böjer sig för detta djurplågeri i strid mot statens djurskyddslagstiftning. I Norge är däremot skäktningen förbjuden. De troende judiska bekännarna nödgas sålunda i det landet uppehålla livet på rimligare sätt, vilket synes väl gå för sig.

I Västerlandets statskonst saknades ock landvinningar för den uråldriga politiska läran från Österlandet: »Att äga makt utan ädelmod och mildhet är något som jag aldrig kan fördraga att se.» Visserligen förkunnade pionärer såsom Sokrates och andra antikens levnadsfilosofer åtskilligt om dygdens nödvändighet och om kultur genom frihet under självansvar. Enväldena, krönta eller okrönta, i systemet Europa stucko sig fram till makten i alla fall. Det blev måttligt med ädelmod och mildhet mot människorna, och då fanns det knappast något till övers för djurvärlden.

De förföljda minoriteterna och sanningsvittnena upprätthöllo emellertid samvetenas statskonst. Ur dessa skördar mognade romantikens framträdande såsom kulturbärare. De franska upplysningsfilosoferna gingo i spetsen. Liberalismen kom. Den ville skapa ekonomisk, politisk och andlig »frihet» för alla och således befrielse från förtryck och grymhet. Ur denna jordmån spirade det förut omnämnda erkännandet av kvinnans rättigheter såsom ett utslag av rättsmedvetandets framåtskridande. Strafflagarna humaniserades. Dödsstraffet minskades och avskaffades mångestädes. Pacifismen vände sig mot dråp genom krig, den religiösa pacifismen mot dråp av människor under alla förhållanden, ja även om det skedde till självförsvar.

Djuren glömdes tämligen bort i dessa dokument om människorna. Den allmänna humaniteten kunde dock ej undgå att giva även djuren något av deras beskärda del. Man började ogilla det onödiga djurplågeriet. Lärdomen framhöll visserligen, att detta icke skedde för djurens skull, utan därför att det smutsade människornas etiska uppgifter. Det var sedlighetsbrott. Denna uppfattning har fortlevat ända intill våra dagar i en del juridiska utläggningar, såsom år 1898 i riksdagens första kammare av justitierådet Afzelius.

Emellertid kom tidigt en ny impuls. Den kom från Indien och tilltalade den västerländska humanismens litteratörer. Det gamla Indiens djursaga, innefattande framställning av djuren såsom ägande tal- och tankeförmåga, anammades av europeiska skriftställare, som införde denna riktning inom sitt skriftställer. Djuren blevo på detta sätt uppmärksammade av läsekretsen. De fingo så att säga en social position. Djurskyddsföreningar bildades. Strafflagarna i de vita staterna började införa straffskydd mot djurplågeri.

Djurskyddsvännerna och lagarna ha dock aldrig ända hitintills ifråga-

satt beträffande djuren en tillämpning av ordet: du skall icke dräpa. Det vore alldeles uteslutet i brist på grundvalar för ett sådant krav. Slakten, jakten och fisket höra till grundvalarna för folkets uppehälle inom alla samhällsklasser. Jakten och fisket blevo dessutom en del i nöjeslivet på höjderna.

Den med liberalismen skapade humaniteten blomstrade även den till sist ut. Den politiska friheten hade genomfört såvitt möjligt politisk frihet under ledning från de högre bildade klasserna. De befriade började då nerifrån kräva mat, kläder, bostad, rätt till arbete, vila, förströelse och en hedrad ålderdom. Materialismen höll sitt intåg, klasskampen brutaliserades, romantiken och humanitetsdraget trängdes tills vidare tillbaka.

Denna utveckling sammanhänge med en annan företeelse. Liberalismen ville som sagt skapa ekonomisk frihet. Den genomförde näringsfriheten. Detta var på den tiden en frihet för handens arbete. Men de tekniska upptäckterna kommo, maskinerna höllo sitt intåg och övertogo det väsentliga arbetet. De stora företagen föddes. Konkurrenskampen mellan dem på liv och död tog allt våldsammare proportioner. I denna tävlan om utkomstmöjligheter under ledning av industrialismen mördades miljoners kroppsliga och andliga hälsa. Ett världskrig kunde ej längre undvikas. Det mördade med vapen miljoner människor.

På detta sätt underminerades även den liberala politiska friheten. Parlamentarismen uppdelade sig i sekter; demokratien kom av sig, diktatorerna inställde sig, våldet blev allt nödvändigare för att upprätthålla någon ordning. Strafflagar skärptes. Dödsstraffet återinfördes. Tjekor regerade individerna brutalt. Fängelser och koncentrationsläger fylldes. Misshagliga uthungrades.

Det har säkerligen blivit trångt även för djurskyddet i denna pånyttfödda grymhet mot människorna.

Hemdjur och vilda djur.

Djurskyddets propaganda har utgått från personer inom de s. k. bildade klasserna och gör det fortfarande. Alldeles som liberalismens generella humanitetssträvanden. Motsvarande organisationer eller anslutning från de meniga folkrörelserna saknas väsentligen. Man har där nog möda med sina människofrågor, om än sympati ej saknas för djurskyddet.

Föreningarna få dock ej förtröttas. Det gäller att ställa ut även denna kulturfråga inför folket på torgen och höjderna samt påminna därom i verk och inrättningar.

Då gäller det att komma med ett klagande dagsprogram. Hitintills och fortfarande har skyddet företrädesvis gällt *hemdjuren* eller »egna och andras kreatur», såsom författningarna förr kallade det. Hemdjuren äro ekonomiska hemdjur (kor, hästar m. fl.). De leva av markens gröda. Där-

till komma sällskaphemdjuret (hund och katt). De äro liksom människorna allätande men helst rovdjur.

Människosläktets stora massa är köttätande. Våra magar äro ej inrättade för att tillgodogöra sig de grövre vegetabilierna. De kunna ej omläggas för att smälta gräs, hö och halm, vilket ensamt kan slå i spann för att föda en hel mänsklighet. Växtvärldens finesser åter produceras ej i tillräcklig myckenhet och skulle knappast vara tillfyllest för alla. Människorna i gemen behöva följaktligen, åtminstone inom överskådliga tider, för livets uppehälle även genom kött diet tillgodogöra sig främst hemdjuren och därför, när tiden är inne, beröva dem livet.

De *vilda djuren* skonas däremot icke alls för sin egen skull. Jaktstadgans skyddsbestämmelser äro till endast för att vidmakthålla villebrådet i jaktändamål samt skydda hemdjuren mot fångstredskap, utlagda för de vilda djuren.

Numera gäller visserligen strafflagens skydd mot djurplågeri djur i allmänhet och således även de hemlösa vilda djuren. Detta dock blott till bokstaven.

De vilda djuren äro fågelfria och behandlas i stort som vårt byte. Vi indela dem i stort i skadedjur, som böra utrotas, matnyttiga djur, som måste exploateras, och lägre djurarter, vilka merendels betraktas som parasiter. De vilda djuren föra fortfarande den hemskaste tillvaro för sitt uppehälle utan medkänsla från något håll. Det är synd om de vilda djuren. En ny, förnämlig uppgift är således att göra något allvar av skyddet för de vilda djuren i liv och död.

Så kallade skadliga — d. v. s. för människorna och deras kreatur skadliga — rovdjur utrotas. Det diskuteras, att man bör göra pinan kort och lätt. Men jägare och fiskare i allmänhet taga i regeln knappast saken så sentimentalt.

Stillatigande, med händerna i kors, få vi göra oss medskyldiga till skottpengar på sälar och utrotning av valarna genom harpunering på det gräsligaste sätt, därför att även de leva av den fisk, till vilken människandjuret har företrädesrätt, och även därför att vi draga nytta av de jagades späck, kött och hud.

Slutligen måste djurvännerna finna sig i, och göra det även öppet, att alla lägre djurarter i stort sett äro mindervärdiga och rättslösa. Det kan inträffa någon nyck av skonsamhet. När en mygga en gång bet sig in i den amerikanske presidenten Lincolns blod, så sade han: »Flyg du, det är tillräckligt rum i världen både för dig och mig». Sagan vet berätta om en prins, som var så djurvänlig, att han aldrig trampade ned en myra och på liknande sätt aktade andra djurarter. Han belönades enligt sagan furstligt av just dessa sina skyddslingar.

För min del är jag djurvän av det grövre slaget. Jag trampar ihjäl myror, som göra invasioner på mina golv i bostaden, ty jag har intresse därav. Däremot må för mig gärna nötbromsen leva, ty jag har inga hem-

djur och således ej något intresse av hans död. Vid en skandinavisk djurskyddskonferens, då professor Stålfors höll ett föredrag om nötbromsens utrotande, fick jag en plats vid banketten, som ålade mig att tacka för maten. Jag kom då ihåg föredraget och uttalade min förundran över, att en djurskyddsförening intresserade sig för djurs utrotande. Jag slutade med att höja ett fyrfaldigt leve för nötbromsen. Detta inlägg hälsades med munterhet och bifall. Säkerligen icke på grund av dess djurvänlighet utan därför att man tyckte det var ett listigt infall.

Djuren inför lagstiftning och rättsskipning.

Samhällets lagstiftning sluter sig nära till rättsmedvetandets utveckling bland folken. Lagar kunna ej stiftas eller bli ofta ineffektiva, i den mån de gå brutalt längre än denna utveckling nått. De kunna å andra sidan avsevärt taga initiativet till ett påskyndande av folkets rättsmedvetande genom anknytning till begynnande tendenser i tiden till ett fortskridande på humanitetens vägar.

Rättsskipningen å sin sida tvingas att framstå som en reaktionär makt, om den nödgas rätta sig efter en brutal bokstav i lagen. Ännu mer om den ej tillämpas efter humana grundsatser, när detta ej står i strid med lagen.

Lagstiftning och rättsskipning äro i stort sett således ett. Båda vila ytterst på medborgarnas seder. Den svenska lagstiftningen har ej kunnat undgå att giva uppfordran till ett dömande efter dessa anvisningar. Domareeden bjuder visserligen, att det bör dömas »efter Guds och Sveriges lag». Men möjligheterna för domaren att inställa sig efter den förra äro beroende av den svenska lagens inställning till de gudomliga lagarna. Den som dömer efter samvetets bud men mot den skrivna lagens uttryckliga bokstav, han äventyrar ansvar för ämbetsförseelse. Däremot kan man ostraffat döma emot de gudomliga lagarna, så snart Sveriges lag påbjuder eller ej förhindrar något annat.

De av Olaus Petri författade »domarereglerna», som ståta först i våra lagbokseditioner, äro ock en gripande undervisning i »Guds lag» såsom rättesnöre för landets domare. De bjuda tillika att döma efter landets sed, där den har skäl för sig. De fastslå, att en god domare är bättre till och med än en god lag.

Ur all denna undermedvetna värld av skiftande rättsinne spirar dömandets vanskliga uppgift, dess hänsyn för de olyckliga och skydd för de svaga och förföljda. Här ligger ock källsprånget till det torftiga skydd, som även lagen skänkt djuren. På samma gång får man dock icke glömma bort de djurplågande människornas ofullkomlighet och fullföljande av gammal landssed, som insupits från första barndomen. Det står ju skrivet i landets högsta grundlag: förlåt dem, ty de veta icke vad de göra.

Domarekallet slites sålunda av hänsyn till två olika makter, lagen och evangelium.

Man får dock ej skylla för mycket på lag och landssed, om djuren ställas värnlösa. Domare och åklagare äro individuell till sin mentalitet olika skapade av natur eller uppfostran. Man säger att ingen människa har lika fingeravtryck med någon annan. Det har väl ej heller funnits ett människoansikte, som varit alldeles lika ett annat. På samma sätt förhåller det sig säkerligen med våra inre benägenheter i samvete och humanitet. Däremot kan en viss slentrian i dömandet göras ganska likformig. Sällan kommer från statsmakter eller andra högre regioner någon revolution i mänsklighet; den kommer merendels nerifrån i tidernas längd. Eller, såsom det uttrycktes för tretusen år sedan av Laotse, »de som hava den sanna insikten höra ej till de högt lärde, de som äro högt lärde sakna den sanna insikten».

Djuren få nog vänta längst på tillkomsten av ett gudsrike. Lagarna töva, och likformig lagskipning kan föga uträtta. Det kommer att fällas olika domar i alla instanser både i skyldigförklarandet och i utmätning av straffet. Det är ej värt att förtörna sig häröver. Slumpen kommer till i alla fall, och den representeras av vilka domare och åklagare för tillfället fungera. Mot begränsningen, uttryckt i naturlagar, kämpas förgäves.

Belysande är den senaste nyheten i rättsskipning inom djurskyddet. Parter och såsom det säges även domstolar ha fått för sig att frågan, om djurplågeri föreligger eller icke, kan tillförlitligt bedömas endast av experter. Dessa äro veterinärerna. Liksom psykiatriker på sitt område lära nu partbetalda veterinärer åberopas och tillåtas vittna, om den åtalade tilldragelsen är att betrakta såsom djurplågeri eller icke. I de flesta fallen har väl en veterinär ej varit åsyna vittne. Men han skall i alla fall ur papperen tolka lagens gudomliga mening. Följden är att även här partbetalda vittnen av denna beskaffenhet föras emot varandra. Det borde vara klart att det endast är de vanliga människorna, de som iakttagit tillfället, vilka äro de sakkunniga bedömarna av det djurplågeri, som påstås ha förekommit. Häri skulle även Laotse ha högeligen instämt.

Aktuella reformer i djurskyddet.

Den grundläggande bestämmelsen om djurplågeri återfinnes i *18 kap. 16 § strafflagen* och lyder sålunda:

»Visar någon i behandling av djur uppenbar grymhet genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes straffes för djurplågeri med böter. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet, eller äro omständigheterna eljest synnerligen försvårande må till fängelse i högst 6 månader dömas.»

Denna lydelse tillkom den 6 maj 1921. Samma dag utfärdades en lag om rätt för polismyndighet att omhändertaga djur, om djur är utsatt för djurplågeri av svår beskaffenhet och rättelse ej sker. Samtidigt utfärdades en kungörelse om kostnader, föranledda av sistnämnda lag. Vissa

författningar givas om rätt till jakt och fiske samt om slakterirörelse. Ingen av dessa innehåller bestämmelser om humanitär behandling av djuren utöver den allmänna hänsyn, som stadgas i 18 kap. 16 § strafflagen. De beivra civilrättsliga frågor, vilka ej ha något att göra med medkänslan för djuren.

Det är således fastslaget, att djuren, både hemtama och vilda, få dödas för tillgodogörande av befolkningens behov. Att söka resa sig mot denna livsnödvändighet är i vår tid omöjligt. Detta hindrar emellertid ej att ytterligare framsteg tagas på djurskyddets vägar. Vår brutala tid uppfordrar särskilt till offensiver mot grymhetens renässans på skilda områden.

Djurskyddet har sin försänkning i det ovannämnda strafflagsbudet. Vägen till dess nuvarande utformning därstädes har varit lång. Som ovan sagts har djurskyddet kommit till sin rätt först i en senare tid inom den vita rasens länder. Redan 1700-talets filosofer verkade härför, och de första lagarna tillkommo i England 1822, Norge 1842, Frankrike 1850, Danmark och Sverige 1857. Till en början gällde det hos oss endast »uppenbar grymhet i behandlingen av egna och andras kreatur». Bemödanden att utsträcka skyddet till djur i allmänhet buro frukt först 1921. Samtidigt fortgingo långsamt även strävanden att skärpa straffet från enbart böter till jämväl fängelse, vilket lagfästes redan år 1900.

Bemödanden att skapa effektivare värn för djuren och därmed också bidra till rättsmedvetandets utveckling upphöra aldrig. Följande reformer och framsteg synas mig nu vara de aktuella:

1) »*Uppenbar*» grymhet. Strafflagen bestraffar endast »uppenbar» grymhet. Någon motsvarande begränsning förekommer icke, när det gäller misshandel av människor. Här äro således djuren uppenbart på efterkälken. Detta adjektiv har ock en framstående förmåga att föranleda olika tolkningar. Det är tillkommet för att straffa endast högre grad av grymhet. Ordet »uppenbar» bör ovillkorligen utgå.

2) *Straffarbete*. Beträffande straffmättet bör fängelse i högst 6 månader inryckas under den allmänna strafflatituden och gälla ej blott djurplågeri av svår beskaffenhet. I sammanhang därmed bör nu även straffarbete på viss tid införas i strafflatituden. För att lättare vinna gehör av lagstiftaren för detta krav må straffarbete kunna ådömas endast om förhållandena äro försvårande, således ej, såsom nu stadgas om fängelsestraffet, blott om de äro synnerligen försvårande. Djurens rätt och människornas uppfostran påkallar denna straffskärpning. Den bör omedelbart genomföras utan väntan på den vittutseende allmänna strafflagsreformen.

3) *De vilda djuren*. Strafflagen innehåller i stort sett allenast en allmän definition på djurplågeri. Den utsäger icke tydligt, så att det äntligen förstås av allmänhet och åklagare, att därmed avses lika mycket de vilda djuren som hemdjuren. Därför bör tillika uttryckligen utsägas i lagen,

att den avser »hemdjur lika väl som vilda djur». Det bör ock övervägas, om icke lagen bör även i övrigt efter många förebilder närmare konkretiseras genom en exemplifiering på de vanligaste fallen av djurplågeri, vilka i regel ej böra undgå ansvar.

4) *Åtal för djurplågeri*. Sådan gärning får nu åtalas endast av allmän åklagare. Nitet måste vara olika, och det kan av begripliga skäl ej vara stort.

Beivrandet av djurplågeri bör göras effektivare och för ändamålet en allmän rätt till åtal införas. Det är lika rimligt som sprit- och ölförfattningarnas medgivande till en sådan åtalsrätt. Uttrycklig plikt för allmän åklagare att noga pröva angivelser och, då de finnas befogade, åtala förseelsen vid domstol, bör även uttryckligen stadgas för att höja nitet, även då det gäller de förbisedda djurvarelserna.

5) *Vivisektionen*. Det finnes misshandel av djur, för vilken rättsskipningen blundar. En är vivisektionen. Det vetenskapliga djurplågeriet är sedan länge föremål för diskussioner och sammandrabbningar. Djurskyddsföreningarna angripa. Vetenskapen svarar, att det är nödvändigt för att uppfinna botemedel mot mänskliga sjukdomar. Man har inom den vetenskapliga världen således på känn, att det icke går för sig att påkalla människooffer för sådant ändamål, vilket väl vore det lärorikaste. Det värnlösa djuret får i stället sitta emellan. Åtminstone borde väl någon offentlig kontroll ställas över sådana experiment. Någon sådan finnes ej stadgad i Sverige.

6) *Slaktlag*. Även misshandel vid slakt ägnas otillräcklig uppmärksamhet. En slaktlag med humanitärt inslag bör komma till stånd.

Däri bör även den tolererade misshandel, som *den judiska skäkningen* innebär, förbjudas.

7) *Jaktstadgan och fiskeristadgan*. Denna innehåller som sagt förbud mot jakt under vissa tider, icke för att skydda djuren utan för att upprätthålla tillgången på villebråd, som skall stå till buds för jägare. Därjämte förbjudes vissa fångstmetoder, men detta icke heller för att skydda de vilda djuren från lidanden utan för att förekomma att människornas hemdjur komma illa ut för fallgropar, giller, giftbeten och dylikt. Fiskeristadgan innehåller icke heller något humanitärt moment.

Jaktstadgan och fiskeristadgan måste därför revideras, helst genom lag. Den bör i anslutning till strafflagen uttryckligen bekämpa vissa specificerade slag av djurplågeri och göra detta även för djurens egen skull och icke blott för människornas uppfostran till humanitet. Möjligen kunna lämpligen de i punkt 3) ifrågasatta konstitutiva exemplifieringarna förläggas till en speciallagstiftning av nu ifrågasatt slag.

Rättsmedvetandet i landet om humanitet vid fiske är mindre utvecklat och dess iakttagande möter förmodligen i stort praktiska svårigheter. Fisken står ju ock i lägre klass än de högre stående djuren. Principen bör dock kunna uttalas och tillämpning i detaljer redan nu kunna på-

fordras. Fiske med långrev och med levande agn bör väl förbjudas med mera dylikt.

8) *Nöjesjakten*. Den s. k. nöjesjakten har ofta i riksdagen och annorstädes varit påtalad såsom ett onödigt djurplågeri, som borde avvisas. Jakten är otvivelaktigt ett nöje för alla som utöva den, även för dem, som jaga till husbehov eller för att till avsalu åstadkomma livsförnödenheter.

Med nöjesjakten menar man väl därför den speciella, raffinerade nöjesjakten, som utövas av den högre societeten och välbärgade personer i städerna såsom en semestersport. Användes därvid drevjakt blir nöjesjakten inför det allmänna rättsmedvetandet så mycket mer förargelseväckande. Att på kronans marker jakten skall vara förbehållen Konungen och chefen för domänverket med flera är väl en medeltidsinstitution. Före nämnda drevjakter och semesterjakter böra nu vara mogna att överflyttas till historien. Vad sålunda sagts gäller även vissa fiskemonopol.

Djuren böra skyddas från dylik hets och blodsutgjutelse samt ortsbefolkningens husbehov och torftiga inkomst även av jakt och fiske få företräde.

9) *Dressering av djur*. Rätten att menagerivis eller annorledes mot betalning förevisa dresserade djur och helst även dresserade människor bör förbjudas. De människor som härigenom bliva brödlösa pensioneras.

Det finnes väl ej rimligt fog för att tillåta en sådan smaklöshet, bakom vilken ligger, såsom det säges och man väl kan förstå, så mycket djurplågeri. Det är väl heller icke något medel för allmänhetens uppfostran utan tvärtom en uppfordring till den allmänna smakens degenerering genom lockelser till skrattsalvor och applåder åt ett sådant barbari.

10) *Målsmans ansvar för minderåriga som djurplågare*. När minderåriga hemfalla till djurplågeri såsom exempelvis vanemässigt sönderplöckande av skalbaggar och andra kryp eller flygfän bitvis för att se, hur de reda sig utan en sådan kroppsdel, bör vederbörande målsman stånda ansvar för gärningen, därest det upplyses att denne tillåtit eller ej ingripit mot en sådan obetänksam vana.

11) *Djurens bostadsförhållanden*. En föga uppmärksamman angelägenhet är djurens bostadsfråga. Indierna anlade som sagt sjukhus för djuren. Vår tid, som sysslar ingående med människornas bostadsfråga, borde ej alldeles glömma bort andra varelser. Vilket beklämmande intryck gör icke på utställningar de trånga kaninburarna och akvarierna, där djuren ofta endast nätt och jämt kunna vända sig. Och hur står det till ute i landet exempelvis med den nu uppväxande kaninaveln? Där försiggår icke osannolikt ett våldsamt livslångt djurplågeri, särskilt på ställen där man ej anser sig ha råd att hålla rymligare kaninstall.

12) *Djurens Balk*. De olika stadgandena om djuren och om djurskydd äro splittrade åt många håll. De undgå därigenom uppmärksamhet, förlora sitt logiska sammanhang. En sammanfattning av lagarna om djur-

skyddet under olika kapitel i en Djurens Balk skulle betyda en förnämlig framfärd i deras sak och människornas upplysning om densamma.

13) *Internationell djurskyddslagstiftning.* Djurens sak är mänsklighetens sak. Liksom människornas välfärd börjar organiseras genom universellt samförstånd, förtjänar internationell samverkan för djurskydd även samtidens uppmärksamhet. Därigenom höjes denna humanitära reform till ett högre plan.

14) *Någon undervisning och påminnelse i skolorna* om medkänsla med djuren är en integrerande del i det unga släktets fostran till karaktär och milda seder. Den av skolbarnen merendels hatade undervisningen i biologi, som med fog ansågs obehövlig på min skoltid, bör kunna vika och kompletteras i någon liten mån åtminstone inför detta andliga krav på respekt för livet.

15) *Djurskyddets världshistoria* är mig veterligen ännu ej rannsakerad och skriven. Så bör en gång ske. Det blir ett mänskligt dokument, som kommer att mäktigt vädja till människorna. Det vore en heder även för statsmakten att i sin mån medverka till ett dylikt väckande kulturdocument.

Det fjärde riket kommer att skriva det.

Det hemställes alltså, att riksdagen — till ytterligare uppbyggande av den kulturfront, som innefattas i *djurskyddet* — ville:

A) besluta följande *ändrade lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen:*

»Visar någon i behandlingen av djur, hemdjur såväl som vilda djur, grymhet genom misshandel, överansträngning, vanvård eller annorledes straffes för djurplågeri med böter eller fängelse. Är djurplågeriet av svår beskaffenhet eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till straffarbete i högst sex månader dömas.»;

B) i anslutning till detta allmänna lagbud om djurskydd hos Kungl. Maj:t begära följande *specialförfattningar:*

1) lag om humanitära bestämmelser om slakt, inbegripet sålunda också förbud emot den judiska skäktningen;

2) lag med humanitära bestämmelser om jakt och fiske;

3) lag om förbud för det vetenskapliga djurplågeriet (vivisektion) eller åtminstone statskontroll på densamma;

4) lag med förbud mot drevjakt samt med beskärningar av välbärgade personers nöjesjakter såsom en semestersport;

5) lag om upphävande av hovets och domänverkets privilegier på jakt å kronans marker, vilken främst under kontroll förbehålles ortsbefolkningen till dess husbehov eller uppehälle genom försäljning av jaktbyte;

6) lag med förbud att menagerivis eller annorledes mot betalning förevisa dresserade djur;

7) lag med humanitära bestämmelser om hemdjur och fångna vilda djurs bostadsförhållanden;

C) beträffande rättegången i djurplågerimål:

1) effektivare lagbestämmelser om allmän åklagares åtal för djurplågeri samt införande av allmän åtalsrätt i sådana mål;

2) avskaffande genom lag om bevisning genom experter inför rätta av den uppkomna vidskepelsen att fullgiltig bevisning om djurplågeri endast åstadkommes genom partbeställda utlåtanden av veterinär, grundade på handlingar;

D) undervisning i skolorna om djurskyddets biologi och djurplågeriets omänsklighet;

E) sammanförande av svensk lagstiftning om djuren uti en »*Djurens balk*»;

F) svenskt initiativ till *internationell konvention om djurskydd*, däribland förbud mot utrotning av valarna och i varje fall mot valars och andra större havsdjurs jagande med harpunering eller annat dylikt fångstätt.

Stockholm den 15 januari 1934.

Carl Lindhagen.